

Cím: Edvard Hagerup Grieg: A tavaszhoz; Trolldhaugen-i lakodalom

A szerző(k) és / vagy előadó(k) neve: Bence Lujza

Intézmény, kar:

ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium

ELTE BTK Művészetközvetítő és Zenei Intézet

Szak, specializáció, évfolyam: 9. évfolyam

Témavezető(k) neve, tudományos fokozata, beosztása:

Dr. Pintér Tünde Kornélia, PhD, ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnázium és Kollégium

Bálint Anna, Járdányi Pál Zeneiskola-Alapfokú Művészeti Iskola

A műsor összeállításának szempontjai

A választásom Edvard Grieg zongoraműveire esett, mivel ezek a darabok nagyon közel állnak hozzám. Amikor a zeneiskolai 5. évem végén megkaptam Grieg, „A tavaszhoz” című darabját, már csak az elnevezése is valamiféle apró örömet keltett bennem. Amikor otthon meghallgattam, egyből belopta magát a zeneszerző a szívembe. Így hát nem is volt kérdés, hogy mi lesz a pályamunkám témája.

Mindkét darabomat Grieg „Lyrische Stücke” (Lírai Darabok) tíz kötetes gyűjteményéből választottam. Az első kötetből „A tavaszhoz” című darabra, amit az imént említettem, azért esett a választásom, mivel ez volt az első olyan darabom a zeneiskolai éveim alatt, ami igazán megfogott és amibe mélyen bele tudtam magam élni. Emellett a zeneiskolai zárókoncerten a közönség soraiból is kaptam gratulációkat, ami igazán igazán jól esett.

A darab az én véleményem szerint sokoldalú, érzelmes és gyönyörű. Grieg tökéletesen mutatja be a tavasz feltámadását a zord és hideg télből. A zongoradarab hallgatása közben érezni lehet, amint az első napsugarak melengetik a hallgató arcát. És természetesen az örömet; amit az ember akkor érez, amikor egy magányos, szomorú napon, szembe jön vele egy rég nem látott barát.

A második darabom szintén a zeneszerző Lírai Darabok című gyűjteményéből származik, melynek címe a „Troidhaugen-i lakodalom”. Ezt a darabot nemrég tanultam, és elő is adtam iskolánk karácsonyi koncertjén. A mű egy kicsit nagyobb terjedelmű, mint „A tavaszhoz”, ám számomra ez is egy végtelenül kedves, jókedélyű „mese”. Ebben a darabban elég sok a balkezes futam, így technikailag egyértelműen nehezebb az első szerzeményhez képest. Erre azért esett a választásom, mivel úgy vélem, hogy ez a mű tökéletesen kiegészíti „A tavaszhoz” visszafogottságát, amely egy határozotabb és élénkebb hangzást nyújt.

Az előadói koncepció

A dolgozat megírása előtt számos előadásmódját hallgattam Grieg műveinek. Fontos volt számomra megtudni, hogy a kimagasló zongoraművészek, hogyan képzelik el Grieg kisebb, zongorára írt darabjait. Emellett utána néztem a zeneszerző életútjának, amely során betekintést nyertem a szerző gondolkodásmódjába és magánéletébe. Úgy érzem ez támogatott abban, hogy

mélyebben megértsem műveit, és hogy hogyan érezhette magát a zeneszerző, miközben a zenét komponálta.

„A tavaszhoz” (Op. 43, No 6.) című darabra Grieg Allegro appassionato előadásmódot javasol melyet a darab szenvedélyessége indokol. A zongoradarabot négy részre lehet felosztani, amely egy ABA szerkezetet és egy coda-t foglal magába. Az első részben pianissimo-ban jelenik meg a téma, amely egy bájos és reménnyel teli dallamot mutat be Fisz-dúrban. Ezt követi a középrész, ahol ezt a dallamot felváltja egy baljósabb, feszültebb hangzás, aminek a hangneme folyamatosan modulál. A középrészben a mű folyamatosan emelkedik crescendo-t alkalmazva, amely egyre feszültebbé teszi a hallgatót. Ezt követően a tetőpontra fortissimo-ban hirtelen megáll a darab. A szünet végi korona után megváltásként tér vissza a darab témája piano-ban, amelyhez a zeneszerző a bal kézben hárfaszerű akkordfelbontásokat alkalmaz. Saját előadásomban nem tartom magam végig a halkabb hangszínhez, kihasználom a darab szenvedélyességét és a bejegyzett crescendo-kat, és megpróbálom fokozatosan felépíteni a sokszínű dallamot, egészen a coda kezdetéig, ahol ismét a feszült fortissimo-ból, kell lehalkulnia az előadónak piano-ba. Ez valami egészen más, varázslatos és nem várt rész, ami meglepi a hallgatót, hiszen úgy tűnik nincs köze a dallamhoz. De a darabot Grieg kettő csodálatos történettel zárja le halkán, az eredeti Fisz-dúrban. (Grieg: Lyrische Stücke für Klavier I. Editio Musica Budapest.)

A „Trolldhaugen-i lakodalom” egy igen karizmatikus és egyben büszke darab az én szememben, hiszen mégiscsak egy lakodalmat mutat be. A szerzőnek Trolldhaugen-ben volt egy kicsinek nem nevezhető háza. A norvég, viszonylag apró falu igazán bájos, tavakkal és erdőkkel van körülvéve. A művet nekem úgy volt a legkönnyebb értelmezni, hogy elképzeltem magam köré az eseményeket, amit Grieg a darabban bámulatosan leírt. A darab tempójának a szerző élénk, szinte sebeset javasolt, persze ezt is mindegyik zongorista máshogy adja elő és képzelem el. A darab először a lelkes témával indul, amit aztán felvált egy kissé pattogó forte rész, amiben szeretném minél jobban kiemelni a dallamot, mert a hallgatóságnak csak akkor tudom átadni a teljes élményt. A forte dallam után megérkezünk egy váltott kezes pianissimo részbe, ahol fokozatos crescendo-val ismét elérkezünk a már jól ismert témához, ahol koncentrálnom kell az igen nehéz bal kéz futamra és a megcifrázott dallam megtartására. Ezután egy nem igazán karakterbe illő rész következik, ahol egy finomabb, szinte érzelmes, ceremónia szerű dallamot hall a hallgató. Ezután Grieg megismétli a teljes ez előtti részt és végül egy egyre halkuló, de a végén erőteljes coda-val

fejezi be a darabot. Számomra igen nagy kihívás ez a mű, ugyanakkor nagyon szeretem játszani.
(Grieg: Lyrische Stücke für Klavier)

Edvard Hagerup Grieg (1843-1907)

Grieg 1843. június 15-én született a norvégiai Bergenben, egy zeneszerető családban. Édesanyja, Gesine Hagerup, képzett zongorista volt, és ő adta meg az első zenei impulzusokat Edvard számára. Grieg tehetsége korán megmutatkozott, és 15 éves korában a család ösztönzésére a lipcsei Konzervatóriumba került, ahol neves zeneszerzőktől, például Ignaz Moscheles-től és Carl Reineckétől tanult. Bár az akadémikus képzést fontosnak tartotta, Grieg nehezen találta meg benne saját stílusát. (Szpunberg, 2011).

Grieg lipcsei tanulmányait követően, 1863-ban visszatért Skandináviába, ahol kapcsolatba került más zeneszerzőkkel, köztük Niels Gade-dal és Johan Svendsennel. 1867-ben feleségül vette unokahúgát, Nina Hagerupot, aki egyben a legnagyobb inspiráció lett Grieg számára. 1868-ban megírta egyetlen zongoraversenyét, az a-moll zongoraversenyt, ami a korban hatalmas nagy sikert aratott. Grieg zenéjében erősen jelen van a norvég népzene hatása, amelyet sajátos harmóniakezeléssel és romantikus líraisággal ötvözött, amely legjobban az egyik legfontosabb művében, a Lírai Darabokban tükröződik, amiben nem csak a norvég tájat és motívumokat lehet érezni, hanem Grieg személyes érzelmeit is. (Szpunberg, 2011).

1874-ben nemzeti művészeti díjban részesítették, ezt követően visszaköltözött Bergenbe. 1875-ben megírta két Peer Gynt szvitjét, amik Grieg legikonikusabb darabjaivá válnak. Ezt követően 1884-ben Ludvig Holberg norvég drámaíró emlékére megírta a Holberg-szvit-et, ami ismét csak egy jelentős darab a zenetörténetben. A darab a zenei neoklasszicizmus egyik korai képviselője. 1895-ben Arne Garborg verseire komponált Grieg feleségének, Ninának egy darabot, ami szintén elragadóan idézi fel a norvég vidék képeit (Burrows, 2006).

A szerző sajnos egész életében egészségügyi problémákkal küzdött, különösen tüdőbetegséggel. 1907. szeptember 4-én hunyt el Bergenben, és Bergenben belül egy bűbajos falucskába, Trolldhaugen-be temették, ahol idejét szerette eltölteni (Burrows, 2006).

Összegzés

Összegzésül elmondhatom, hogy azért választottam Grieg darabokat a versenyre, mivel mélyen tisztetem a zeneszerző munkásságát és mivel a darabjaitól mindig valamilyen szinten érzelmes leszek. Úgy érzem mindkét darabnál nagyon éreznem kell a karaktert, és nagyon ki kell emelnem a sokszínű hangvételt a daraboknak. Edvard Grieg 1843. június 15-én született Bergenben, Norvégiában. Zeneszerető családban nőtt fel, édesanyja zongoraművész volt, aki első tanára lett. 15 évesen a lipcsei Konzervatóriumba ment, ahol Moscheles és Reinecke vezetésével tanult, bár nem szerette az akadémikus képzést. Hazatérve a skandináv zenei élet aktív szereplője lett, és feleségül vette unokatestvérét, Nina Hagerupot. Grieg zenéjét erősen befolyásolta a norvég népzene, legismertebb műve a Peer Gynt szvit, amely Ibsen drámájához készült. Más híres művei közé tartozik az a-moll zongoraverseny, a Holberg-szvit és a Lírai darabok. Élete során súlyos egészségi problémákkal küzdött, 1907. szeptember 4-én hunyt el Bergenben. Grieg munkássága a norvég nemzeti zene alapkövévé vált, és ma is a romantikus zene meghatározó alakja (Burrows, 2006, Szpunberg, 2011).

Felhasznált irodalom

Grieg: Lyrische Stücke für Klavier I-II. Editio Musica, Budapest.

Hvg (2023): A klasszikus zene nagykönyve. HVG, Magyar fordító: Hegedűs Péter, Budapest.

John Burrows (2006): Útitárs kézikönyvek: A klasszikus zene. M-érték kiadó, Budapest.

Alberto Szpunberg (2011): Világhíres Zeneszerzők: Edvard Grieg. Útitárs Kézikönyvek, Kossuth Kiadó, Budapest.

A hét portréja: Edvard Grieg, Fidelio: <https://fidelio.hu/klasszikus/a-het-portreja-edvard-grieg-113722.html> Utolsó megtekintés: január 6.